

PS. ALLEHANDA OM VARJEHANDA

Distansbehandling av det metabola syndromet på 1800-talet

År 1880 kallades dr Ernst Schweningen, som var en briljant men kontroversiell akademisk lärare i München, hemligt till Berlin utan att veta vem hans patient skulle bli. Schweningen var en framsynt läkare med stor integritet och ingalunda benägen för det kryperiet som utmärkte kollegerna nära makten i Berlin. När han inte fått se sin patient efter två dygn i Berlin, bokade han nattåget tillbaka till München – ett tilltag som man aldrig hört talas om i Preussens huvudstad.

Patienten uppenbarade sig inom en timme. Det var rikskansler Bismarcks son, Wilhelm, 28 år gammal men redan svårt skadad av övervikt och dess komplikationer. Vikten var 236 pund (106 kilo) och greven led av gikt, fettsot samt hjärtbesvär. Schweningen insåg att förutsättningen för behandlingsframgång var patientmedverkan – begreppet »co-ping» skulle komma närmare 100 år senare. Och märkligt nog lyckades behandlingen, vilken utformades som en korrespondenskurs mellan läkare och patient.

Under ett års tid fick greve Bismarck vad vi idag skulle beskriva som allmän lågkalorikost med fettreduktion och fiberrika grönsaker. Efter ett år var han normalviktig med 176 pund, midjeomfånget hade minskat med 80 cm och symtomen var försvunna. Vad Schweningen inte visste var att konsultationen egentligen var en omfattande test på hans medicinska förmåga. En ännu viktigare patient hade nämligen avvaktat behandlingsresultatet.

Rikskanslern, furst Bismarck, hade fått en cancerdiagnos av sina livläkare och han kallade nu till sig Schweningen för konsultation. Far och son hade uppenbarligen likartade problem. Schweningen fann att rikskanslern var sömnlös, nervös, hade migrän och en vikt på 245 pund. På kanslerns frukostbord

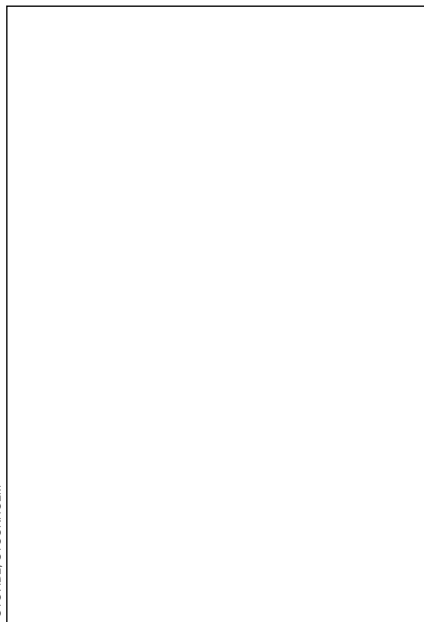

FOTO: IBL, STOCKHOLM

Furst Otto von Bismarck (1815–1898), den tyska stormaktens grundare

stod varje morgon mängder med kött, pastejer, äggrätter, kaviar och rökt fisk som sköljdes ner med vin, konjak och hembryggd öl i förhoppningen att alkoholen skulle ge bättre sömn.

Efter en kraftmätning mellan doktorn och hans patient gav Bismarck slutligen upp och lät doktorn ta befälet. Det fick han aldrig anledning att ångra. Schweningen satte ut det morfin som Bismarck fått för sömnproblem och leversmärter, reducerade alkoholintaget dramatiskt, tvingade kanslern tidigt i säng varje kväll utan sömnmedel och fick honom att motionera. När Bismarck i smyg för att testa kuren drack fyra glas mjölk och en konjak fick han omgående svåra magplågor och insåg att det var säkrast att lyda doktorn. Gallbesvären utvecklade sig till en gulsot som dock avklingade spontant.

Den storvuxne Bismarck gick ner från 245 pund till 202, närmast normalvikt med hänsyn till hans längd. Migränen försvann, sömnen normaliserades och han började rida.

Schweningen blev världsberömd och mottog patienter från när och fjärran som uppskattade hans kompetens, absoluta uppriktighet och hängivenhet. Under flera år sköttes Bismarck per korrespondens under Schweningers resor. Självfallet motarbetades Schweningen av de avundsjuke kollegerna i Berlin, inklusive professor Virchow, men det hjälpte inte. Schweningen befordrades till professor för den medicinska hudkliniken i Berlin.

Bismarck överlevde sin felställda cancerdiagnos med 15 år och dog 1898 i sviterna efter en lunginflammation. Trots en likartad bild av ett välfärdssyndrom hos både far som antyder genetiska faktorer, är det intressant att konstatera att fetma och dess konsekvenser kunde behandlas framgångsrikt redan för 100 år sedan.

Stephan Rössner
Stockholm

Litteratur

Sponsel H. Die Ärzte der Grossen. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 1978.